

Briuselis, 2019 11 26
COM(2019) 604 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

**2019 m. metinė ataskaita
dėl Europos Sąjungos priemonių, skirtų išorės veiksams finansuoti,
įgyvendinimo 2018 m.**

{SWD(2019) 409 final}

Pasaulinio masto įsipareigojimai

Visame pasaulyje vykstant ilgai trunkantiems konfliktams, pasaulio galingiausių valstybių strateginiams ginčams, klimato kaitai ir skaitmeninei transformacijai mūsų visuomenėse, ES, siekdama spręsti bendras problemas, ieškojo daugiašalių sprendimų. 2018 m. ES naudojosi visomis turimomis politikos priemonėmis, įskaitant diplomatines, saugumo, prekybos, vystymosi ir humanitarinės pagalbos priemones, kad užtikrintų taikesnę, tvaresnę ir labiau klestinčią ateitį.

ES visame pasaulyje skatina dialogą su pagrindiniais partneriais dėl vertybių ir pasaulinių problemų. Taika ir saugumas, žmogaus teisės, lyčių lygybė ir parama moterims yra visų ES politikos sričių pagrindas. Šioje ataskaitoje pateikiamos 2018 m. ES išlaidos tarptautiniam vystymuisi, humanitarinei pagalbai, užsienio politikai ir plėtrai¹ ir parodoma, kaip, būdama didžiausiu prekybos bloku ir pagalbos teikėja pasaulyje, ES pagerino gyvenimą milijonams žmonių daugiau nei 120 šalių.

2018 m. ES skyrė 74,4 mlrd. EUR oficialios paramos vystymuisi, iš kurių 13,2 mlrd. EUR valdė Europos Komisija. Tai yra daugiau nei viso pasaulio šalys kartu sudėjus, o tai sudaro daugiau kaip pusę šios paramos pasaulio mastu.

Svarbus ES vaidmuo pasaulio arenoje

ES toliau įgyvendino savo Visuotinę užsienio ir saugumo politikos strategiją, kuria stiprinama Sąjungos ir jos valstybių narių gynyba ir saugumas.

Dabar, vykdydama savo misiją visame pasaulyje ir stiprindama gebėjimus, ES skiria daugiau dėmesio mokymui ir ekspertinėms žinioms. Laikantis tokio požiūrio į ES misijas Centrinės Afrikos Respublikoje, Malyje ir Somalyje įtraukti pirmieji gebėjimų stiprinimo veiksmai pagal saugumo ir vystymosi iniciatyvas. 8 mlrd. EUR skirta stabilumui Sahelyje skatinti. Vasario mėn. ES ir Sahelio G 5 šalių grupė, kuriai pirmininkauja Nigeris, surengė Sahelio G 5 šalių grupės konferenciją, kurios tikslas – parengti jungtines pajėgas tokioms problemoms kaip terorizmas, organizuotas nusikalstamumas, klimato kaita ir demografinis augimas spręsti.

ES skatino kibernetinį saugumą ir junglumą įsteigdama pasaulinę technologijų ekspertų grupę², kuri padeda ieškoti bendrų technologijų keliamų problemų sprendimų.

¹ Pagrindinės šioje ataskaitoje nagrinėjamos priemonės: Europos plėtros fondas (EPF); vystomojo bendradarbiavimo priemonė (VBP); Europos kaimynystės priemonė (EKP); pasirengimo stojimui priemonė (PSP II); priemonė, kuria prisidedama prie stabilumo ir taikos (IcSP); Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonė (EDŽTRP); partnerystės priemonė (PP); bendradarbiavimo branduolinės saugos srityje priemonė (INSC); sprendimas dėl Grenlandijos; humanitarinė pagalba; bendra užsienio ir saugumo politika (BUSP), makrofinansinė parama (MFP); Išorės veiksmų garantijų fondas (t. y. EIB išorės skolinimo įgaliojimas ir Euratomo paskolų priemonė); Europos darnaus vystymosi fondas; ES civilinė sauga; ES pagalbos savanoriai.

² https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/62657/global-tech-panel_en

Vasario mėn. paskelbtoje Komisijos 2018 m. Vakarų Balkanų strategijoje³ suteiktas didelis postūmis regionui integruotis į Europą.

Padaryta didelė pažanga siekiant Paryžiaus susitarimo, JT darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m., susitarimo su Iranu dėl branduolinės programos ir JT pasaulinio susitarimo dėl migracijos tikslų. ES taip pat ėmėsi vadovaujamo vaidmens skatinant laisvą ir sąžiningą prekybą ir remiant Pasaulio prekybos organizacijos reformą.

Svarbus prioritetas buvo dalyvavimas JT aukšto lygio politiniame forume ir Vystymosi finansavimo forume ir ES paskelbė atnaujintą ES ir JT partnerystę vystymosi srityje. ES taip pat išreiškė tvirtą paramą JT vystymosi sistemos reformoms.

Darbotvarkės iki 2030 m. ir Europos konsensuso dėl vystymosi įgyvendinimas

JT darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 m. yra ES tarptautinio bendradarbiavimo ir vystymosi politikos šerdis, 2015 m. ją patvirtino visos JT valstybės narės. Tai – taikos ir gerovės žmonėms ir planetai projektas, apimantis 17 darnaus vystymosi tikslų (DVT).

2017 m. Europos konsensusas dėl vystymosi – tai bendra ES ir jos valstybių narių vystomojo bendradarbiavimo veiksmų vizija ir pagrindas. Juo ES vystymosi politika suderinama su Darbotvarke iki 2030 m. Konsensusu prisidedama prie Lisabonos sutartyje nustatytų ES išorės veiksmų tikslų ir principų ir remiama Visuotinė užsienio ir saugumo politikos strategija.

Afrikos ir Europos aljansas

2018 m. ES įsteigė Afrikos ir Europos tvarių investicijų ir darbo vietų kūrimo aljansą. Šis požiūris rodo esminį pokytį ES partnerystėje su Afrika. Aljansas grindžiamas 2017 m. Afrikos Sąjungos (AS) ir ES aukščiausiojo lygio susitikimo įsipareigojimais skatinant investicijas, pritraukiant daugiau privačių investuotojų, plečiant prekybą, gerinant verslo aplinką ir remiant švietimą bei darbui reikalingų įgūdžių formavimą. Aljansas žymi radikalų perėjimą nuo pagalbos teikėjo ir gavėjo santykių prie lygių šalių partnerystės⁴.

Daugiametė finansinė programa

Rengdamasi kitai daugiamečiai finansinei programai, 2018 m. birželio mėn. Komisija priėmė pasiūlymą dėl Kaimynystės, vystymosi ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonės (KVTBP). KVTBP bus supaprastinta ES išorės veiksmų struktūra ir bus užkrinta, kad finansavimo priemonės būtų lankstesnės, nuoseklesnės ir veiksmingesnės. Ja taip pat bus skirta didžiausia dalis ES išorės veiksmų finansavimo, kurio 2021–2027 m. biudžetas sudaro 89,2 mlrd. EUR. Šiuo metu vyksta derybos su Taryba ir Europos Parlamentu⁵.

³ Įtikinama plėtros perspektyva ir didesnis ES įsipareigojimas Vakarų Balkanų šalims (COM(2018) 65 final).

⁴ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/factsheet-africaeuropeallianceprogress-18122018_en.pdf

⁵ https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/european-consensus-on-development-final-20170626_en.pdf

Geresnis bendradarbiavimas su ES valstybėmis narėmis

ES ir jos valstybės narės bendradarbiauja siekdamos laikytis europinio požiūrio į vystomąjį bendradarbiavimą pagal Europos konsensuą dėl vystymosi ir DVT. Pagrindinės ypatybės – bendras programavimas, bendrų rezultatų sistemos ir bendras įgyvendinimas. Iki 2018 m. buvo įgyvendinami 23 bendro programavimo dokumentai, o kitose 17-oje šalių partnerių buvo vykdomas bendras programavimas.

Išorės investicijų planas

Išorės investicijų planas (IIP) yra plataus užmojo iniciatyva, kuria siekiama didinti investicijas visoje Afrikoje ir Europos kaimynystės priemonėje dalyvaujančiose šalyse, o tai naudinga tiek Europai, tiek šalims partnerėms. Be to, ja siekiama prisidėti prie DVT įgyvendinimo ir didinamos tvarios viešosios ir privačios investicijos į ekonominę ir socialinę vystymąsi, ypatingą dėmesį skiriant deramam darbui. Tikimasi, kad, įgyvendinant IIP, iki 2020 m. su 4,5 mlrd. EUR ES įnašu bus pritraukta iki 44 mlrd. EUR investicijų.

Politikos suderinamumas vystymosi labui

Vykdydama politikos suderinamumo vystymosi labui procesą, ES atsižvelgia į visų politikos sričių vystomojo bendradarbiavimo tikslus, įskaitant Darbotvarkę iki 2030 m. Dėl to sumažėja politikos sričių tarpusavio prieštaravimai ir dubliavimas ir kartu padidėja vystomojo bendradarbiavimo veiksmingumas. Ypatingas dėmesys bus skiriamas ES išorės vystymosi politikos suderinamumui su ES pramonės ir MVĮ politika.

Įtaka pasaulyje

Visuotinė užsienio ir saugumo politikos strategija padeda ES reaguoti į pasaulinio masto problemas. Šiame skirsnyje pristatoma, kaip ES sustiprino savo, kaip vieningos ir patikimos partnerės, poziciją. Jame taip pat apibendrinama, kaip ES padėjo mažinti skurdą ir užtikrinti darnų vystymąsi, kartu skatindama demokratiją, taiką ir saugumą.

Afrika

ES ir Afrika daugiausia dėmesio skyrė 2017 m. AS ir ES aukščiausiojo lygio susitikimo rezultatų įgyvendinimui, o ES rėmė AS 2063 m. darbotvarkę ir žemyno ekonominę integraciją kuriant Afrikos žemyninės dalies laisvosios prekybos erdvę (ACFTA). Visa tai buvo pradėta įgyvendinti įsteigus Afrikos ir Europos aljansą. Taip pat padaryta pažanga skatinant tarptautinį vandenynų valdymą ir visuotinį aplinkos paktą, jame bus nustatytos tarptautinės aplinkos teisės spragos ir su aplinka susijusios priemonės. Daugelis iniciatyvų buvo vykdomos žemyno, regioniniu ir nacionaliniu lygmenimis (pvz., paramos teikėjų konferencija, skirta perėjimui prie stabilios demokratinės valdžios remti).

Siekiant sėkmingai tęsti Kotonu susitarimo įgyvendinimą 2020 m., buvo tęsiamos derybos su Afrikos, Karibų jūros ir Ramiojo vandenyno (AKR) valstybėmis.

Plėtros regionas

2018 m. vasario mėn. Komisijos Vakarų Balkanų strategija suteikė svarbų postūmį šio regiono integracijai Europoje ir dar kartą patvirtino, kad Vakarų Balkanų ateitis yra neatsiejama nuo ES. 2018 m. gegužės mėn. Sofijoje vykusiame ES ir Vakarų Balkanų aukščiausiojo lygio susitikime ES valstybių narių vadovai dar kartą patvirtino, kad aiškiai remia šio regiono europinę perspektyvą, o Vakarų Balkanų partneriai dar kartą įsipareigojo siekti šios perspektyvos, kuri yra tvirtas strateginis jų pasirinkimas. 2018 m. balandžio mėn. Komisija priėmė metinį plėtros dokumentų rinkinį ir rekomendavo pradėti stojimo derybas su Albanija ir Šiaurės Makedonija.

Pagal ES pabėgėlių Turkijoje rėmimo priemonę⁶ toliau remiami ir pabėgėliai, ir priimančiosios bendruomenės. Pirmoji 3 mlrd. EUR finansavimo dalis skiriama 72 projektams. 2018 m. Komisija įsipareigojo 2018–2019 m. skirti dar 3 mlrd. EUR.

Europos kaimynystė

Europos kaimynystės politika (EKP) toliau remiamas ir skatinamas stabilumas, saugumas ir gerovė kaimynystės priemonėje dalyvaujančiose šalyse ir plėtojama tvirta partnerystė su rytų ir pietų šalimis.

2018 m. rytų regione gerokai pasistūmėta į priekį įgyvendinant 20 tikslų iki 2020 m. Tęsimas darbas su šešiomis šalimis partnerėmis⁷, visų pirma teismų sistemos reformos klausimais ir užtikrinant pilietinei visuomenei palankią aplinką. Gruzija, Moldova ir Ukraina bendradarbiavo įgyvendindamos savo asociacijos susitarimus, o Komisija priėmė bendrą paramos Azerbaidžanui programą (2018–2020 m.) ir specialų priemonių paketą Baltarusijai. Buvo toliau teikiama humanitarinė pagalba Ukrainai. Komisija taip pat pradėjo įgyvendinti 2017 m. lapkričio mėn. ES ir Armėnijos visapusiškos ir tvirtesnės partnerystės susitarimą (CEPA).

Pietiniuose regionuose ES visas šalis partneres toliau skatino įgyvendinti socialinių, ekonominių ir teisinės valstybės klausimų darbotvarę, kartu siekdama regioninės integracijos Viduržemio jūros regione. ES taip pat toliau sprendė su įvairiomis krizėmis susijusius humanitarinius ir politinius uždavinius, visų pirma Sirijoje ir Libijoje. Per ES regioninį patikos fondą, sukurtą reaguojant į krizę Sirijoje, buvo teikiama parama Sirijos pabėgėliams ir priimančiosioms bendruomenėms (visų pirma Libane, Jordanijoje ir Turkijoje). Teikdama finansavimą per ES skubiosios pagalbos Afrikai patikos fondo Šiaurės Afrikos finansavimo kryptį, ES padėjo tūkstančiams asmenų, dalyvaujantiems remiamo savanoriško grįžimo ir evakuacijos programose Libijoje, taip pat ėmėsi konkrečių priemonių, kad apsaugotų nuo konfliktų nukentėjusius pažeidžiamus asmenis, ir prisidėjo įgyvendinant kovos su neteisėta migracija priemones. ES ir Tunisas susitarė dėl 2018–2020 m. strateginių prioritetų, o ES priėmė bendrą paramos Alžyrui programą (2018–2020 m.). Parengti pirmieji Palestinos ir Izraelio partnerystės prioritetų projektai, o veiksmų planai buvo pratęsti trejiems metams.

⁶ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/news_corner/migration_en

⁷ Armėnija, Azerbaidžanas, Baltarusija, Gruzija, Moldova ir Ukraina.

Azija, Vidurinė Azija ir Ramiojo vandenyno regionas

2018 m. Azijos ir Europos susitikime vadovai susitarė gerinti bendradarbiavimą prekybos, saugumo ir aplinkos srityse. Jie atnaujino savo paramą taisyklėmis grindžiamai tarptautinei tvarkai ir atvirai pasaulio ekonomikai.

Vidurinė Azija menkai susieta su pagrindiniais Europos ir Azijos didmiesčiais, o laisvas asmenų, prekių, paslaugų ir idėjų judėjimas ribotas. Fizinė infrastruktūra paprastai yra prastos kokybės, o skaitmeninis ryšys silpnas. 2018 m. ES strategija dėl glaudesnių Europos ir Azijos sąsajų siekiama gerinti jungtis visoje Vidurinėje Azijoje. Strategija apima ne tik infrastruktūrą, bet ir veiksmus, kuriais siekiama šalinti reguliavimo kliūtis, trukdančias judėti.

ES parodė, kad yra įsipareigojusi užtikrinti aktyvų ES dalyvavimą saugumo veikloje ir bendradarbiavimą su Azija dvišaliu, regioniniu ir pasauliniu lygmenimis, ir toliau dėjo diplomatinės pastangas, kad būtų atsisakyta branduolinio ginklo Korėjos Liaudies Demokratinėje Respublikoje, tiek vedama derybas su partneriais, tiek taikydama sankcijas. Mianmare ES toliau teikė pagalbą rohinjų pabėgėliams. ES taip pat rėmė taikos užtikrinimo Afganistane pastangas.

ES rėmė veiklą, kuria siekiama skatinti mėlynąją ekonomiką ir jos išsaugojimą vykdant Ramiojo vandenyno valstybių ir ES partnerystę jūrų srityje, kuria siekiama stiprinti Ramiojo vandenyno salų atsparumą klimato kaitai.

Lotynų Amerika ir Karibų regionas

2018 m. liepos mėn. ES, Lotynų Amerika ir Karibų regiono šalys surengė ministrų susitikimą ir tęsė darbą, kad ateityje partnerystė būtų grindžiama diversifikuotu modeliu, pabrėžiant prekybos, investicijų, mokslinių tyrimų, inovacijų, švietimo, skaitmeninės darbotvarkės ir bendrų vertybių svarbą. Įgyvendinant ES pereinamojo laikotarpio regioninę plėtros priemonę, atsižvelgiama į vystymosi sunkumus, su kuriais susiduria šalys, pereidamos prie didesnio pajamų lygio.

ES toliau rėmė taikos susitarimo įgyvendinimą Kolumbijoje, kartu stebėdama socialinę, ekonominę ir politinę padėtį Venesueloje, ir dėjo daug pastangų, kad būtų atnaujinti asociacijos susitarimai su Čile ir Meksika. ES taip pat siekė, kad būtų sudarytas asociacijos susitarimas su MERCOSUR.

ES ir Lotynų Amerikos ir Karibų valstybių bendrijos (CELAC) bendroje mokslinių tyrimų erdvėje atliekamas darbas aplinkos srityje buvo sutelktas į bendradarbiavimą siekiant pertvarkyti biologines atliekas, skatinti tvariems miestams skirtus mokslinius tyrimus ir sudaryti sąlygas mokslininkų mainams.

Darnaus vystymosi tikslai

2018 m. ES rėmė Darbotvarkės iki 2030 m. ir jos tikslų, kuriais grindžiamas bendras požiūris į vystymosi politiką, įgyvendinimą. Toliau apibendrinamas ES indėlis siekiant DVT, įskaitant kai kuriuos pagrindinius ES finansuojamų veiksmų ir partnerysčių rezultatus⁸.

1. Skurdo panaikinimas

Ypač didelis skurdas mažėja, tačiau nepakankamai greitai. Jei nebus imtasi plataus masto politikos pokyčių, iki 2030 m. 480 mln. žmonių toliau gyvens ypač dideliame skurde.

ES toliau siekė pašalinti daug skurdo priežasčių, įskaitant nelygybę ir nepakankamą švietimą, sveikatos priežiūrą ir socialinę apsaugą. Visų pirma ES padėjo susilpninti skurdo, konfliktų, nestabilumo ir priverstinio gyventojų perkėlimo sąsają. 2018 m. buvo perkelta daugiau kaip 68 mln. žmonių, o ES siekė padėti užtikrinti, kad priverstinis perkėlimas netaptų ilgalaikiu, kartu padedant perkeltiems asmenims mažinti savo priklausomybę nuo paramos.

ES vykdo 270 paramos biudžetui programų 90 teritorijų, kad padėtų panaikinti skurdą. Jos visiškai suderintos su šalių partnerių vystymosi politika, prioritetais, tikslais ir šalių sistemomis įgyvendinant DVT. ES parama biudžetui vis dažniau skiriama mažas pajamas gaunančioms šalims. Taip, be kita ko, padedama nestabilioms valstybėms atkurti pagrindines valstybės funkcijas ir didinti jų atsparumą.

Prisidėdama prie dviejų naujų JT visuotinių susitarimų dėl pabėgėlių ir migracijos, ES atliko svarbų vaidmenį sutelkiant tarptautinę bendruomenę kovai su pagrindinėmis skurdo priežastimis.

1,5 mln. migrantų, priverstinai perkeltų asmenų ir priimančiųjų bendruomenių narių gavo ES paramą (2018 m.).

2. Bado panaikinimas

Po kelerius metus trukusio mažėjimo smarkiai badaujančių skaičius vėl auga daugiausia dėl konfliktų, gaivalinių nelaimių ir klimato kaitos. ES finansinę paramą aprūpinimui maistu padidino 14,7 % (2014–2018 m.) ir vykdo savo su mityba susijusius įsipareigojimus – jau paskirstyta 71 % 3,5 mlrd. EUR numatytų lėšų, todėl iki 2025 m. 4,7 mln. vaikų išvengs sutrikusio vystymosi.

ES ir jos valstybės narės bendradarbiavo su partneriais siekdamos kovoti su visų formų bado, iš dalies – skatindamos tvarų ir atsparų žemės ūkį, kuris gali būti galingas ekonomikos augimo, darbo vietų kūrimo ir skurdo mažinimo veiksnys. 2018 m. ES sutelkė 140 mln. EUR tvariam žemės ūkiui skatinti.

⁸ Rezultatai daugiausia registruojami pagal ES tarptautinio bendradarbiavimo ir vystymosi rezultatų sistemą ir yra susiję su tam tikromis ES finansuojamomis intervencijomis, kurios buvo vykdomos arba užbaigtos 2018 m.

ES paramą gavo daugiau kaip **12 mln.** nukentėjusiųjų dėl maisto stygiaus (2018 m.).

3. Gera sveikata ir gerovė

Sveikesnė visuomenė yra laimingesnė, našesnė ir labiau klestinti.

Todėl ES ir jos valstybės narės skatina sveikatos aspektą įtraukti į visas politikos sritis ir dirba įvairiuose sektoriuose, kad pagerintų sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, aprėptį ir prieinamumą. ES toliau skyrė 2,6 mlrd. EUR, numatytų 2014–2020 m. sveikatos priemonėms. 2017–2020 m. Pasauliniam kovos su AIDS, tuberkulioze ir maliarija fondui Komisija įsipareigojo skirti 475 mln. EUR. Iki 2018 m. tai padėjo išgelbėti 11,5 mln. žmonių gyvybes suteikus gydymą nuo ŽIV, nustatyti 5 mln. tuberkuliozės atvejų, išplatinti 197 mln. tinklelių nuo uodų ir išgydyti 108 mln. maliarija sergančių pacientų⁹. Be to, 2016–2018 m. Komisija Pasaulio sveikatos organizacijai skyrė 28 mln. EUR dotaciją, siekdama paremti programą „Universal Health Coverage Partnership“, kad 28 šalyse partnerėse būtų pagerintas paramos teikėjų koordinavimas, paramos veiksmingumas ir sveikatos sistemos.

Skyrus ES paramą, visiškai paskiepyti beveik **64 mln.** vienų metų vaikų (2018 m.).

4. Kokybiškas švietimas

Švietimas yra labai svarbus savarankiškam, sveikam ir tvariam gyvenimui.

ES ir jos valstybės narės daugiausia prisideda prie Pasaulinės partnerystės švietimo srityje, kuria stiprinamos pagrindinės švietimo paslaugos neturtingose ir nuo krizės nukentėjusiose šalyse. ES papildomai įtraukė 100 mln. EUR į dabartinį įsipareigojimą 2014–2020 m. skirti 375 mln. EUR. 2018 m. gegužės mėn. Komisija paskelbė komunikatą dėl švietimo ekstremaliųjų situacijų ir užsitęsusių krizių metu ir paragino laikytis suderinto požiūrio teikiant humanitarinę pagalbą ir paramą vystymuisi¹⁰. Švietimas ekstremaliosiose situacijose ir įsipareigojimas nė vieno nepalikti nuošalyje ir toliau yra politiniai prioritetai. 2018 m. ES padidino biudžetą švietimui ekstremaliosios situacijos atveju iki 8 % humanitarinės pagalbos (daugiau kaip 90 mln. EUR).

ES toliau padeda šalims partnerėms didinti asmenų švietimo ir užimtumo galimybes įgyvendindama programą „Erasmus +“. 2015–2017 m. pagal programą „Erasmus +“ iš vienos Europos ar šalies partnerės į kitą persikėlė daugiau kaip 120 000 aukštųjų mokyklų studentų ir universitetų darbuotojų. 2018 m. pirmoji Rytų partnerystės Europos mokykla įsteigta Tbilisyje, dedant daugiau pastangų patenkinti Europos kaimynystės priemonėje dalyvaujančių šalių jaunimo švietimo poreikius.

Skyrus ES paramą, mokyklą pradėjo lankyti daugiau kaip **10 mln.** vaikų (2018 m.).

⁹ https://www.theglobalfund.org/media/7741/corporate_2018resultsreport_report_en.pdf.

¹⁰ http://ec.europa.eu/echo/files/news/Communication_on_Education_in_Emergencies_and_Protracted_Crises.pdf

5. Lyčių lygybė

Moterys ir mergaitės toliau patiria diskriminaciją ir smurtą visose pasaulio šalyse.

2018 m. Komisija priartėjo prie tikslo iki 2020 m. 85 % savo projektų skatinti lyčių lygybę. Pasiiekti rezultatai, be kita ko, yra ES ir JT iniciatyva „Spotlight“, kuria siekiama panaikinti smurtą dėl lyties ir kuriai skirtas 500 mln. EUR biudžetas (2017–2019 m.), ir aštuonios naujos kovos su smurtu dėl lyties Afrikoje programos (220 mln. EUR). Viduržemio jūros regiono valstybių sąjungoje ES sukūrė sistemą, skirtą pažangai lyčių lygybės srityje stebėti pietinėse kaimyninėse šalyse.

Padidinus lyčių lygybę, iki 2025 m. pasaulio ekonomika galėtų pasipildyti 10,6 trln. EUR¹¹. Siekdama padėti užtikrinti, kad visi piliečiai galėtų išnaudoti visą savo potencialą, nepaisant lyties, ES rėmė naujus moterų užimtumo skatinimo projektus, gina moteris pabėgėles bei remia moteris ir mergaites konfliktų apimtuose regionuose. Trys partnerystės priemonės veiksmai taip pat padėjo padidinti darbdavių įsipareigojimą siekti lyčių lygybės. Nauja veikla ES nepriklausančiose šalyse, remiama pagal priemonę, kuria prisidedama prie stabilumo ir taikos (IcSP), taip pat paskatino moterų vaidmenį taikos palaikymo operacijose.

500 mln. EUR skirta kovai su smurtu prieš moteris ir mergaites visame pasaulyje pagal kartu su JT įgyvendinamą iniciatyvą „Spotlight“.

6. Švarus vanduo ir sanitarija

Švaraus vandens atsargos planetoje senka.

Dėl gyventojų skaičiaus augimo, industrializacijos ir kitų veiksnių jau kelis dešimtmečius didėja vandens išteklių vartojimas.

ES yra didžiausia humanitarinės pagalbos vandens, sanitarijos ir higienos sektoriuje teikėja, skirianti apie 200 mln. EUR per metus, kad per humanitarines krizes švarus vanduo būtų labiau prieinamas.

2018 m. Tarybos išvadose dėl vandens diplomatijos ES institucijos ir valstybės narės raginamos teikti pirmenybę šiam klausimui. ES reagavo investuodama į pažeidžiamiausiems asmenims skirtą infrastruktūrą, skatindama tvarų vandens išteklių valdymą, įtraukdama vandens naudotojus į sprendimų priėmimo procesą ir remdama keitimąsi ekspertinėmis žiniomis.

Skyrus ES paramą, **723 000 asmenų** gavo galimybę naudotis švaresniu vandeniu arba pagerino savo sanitarijos įrangą (2018 m.).

¹¹ <https://www.mckinsey.com/featured-insights/employment-and-growth/how-advancing-womens-equality-can-add-12-trillion-to-global-growth>

7. Įperkama ir švari energija

Energija labai svarbi sprendžiant daugelį pasaulio uždavinių, įskaitant darbo vietų kūrimą, saugumą, klimato kaitą ir maisto gamybą.

2018 m. Afrikos Sąjunga ir ES iniciatyva sukurta aukšto lygio platforma „Tvarios energijos investicijos“, kuria siekiama plėtoti šį sektorių, ir ES toliau rėmė Afrikos atsinaujinančiosios energijos iniciatyvą (AREI), skirdama 1,5 mlrd. EUR. AREI turi užtikrinti ne mažiau kaip 10 GW naujos ir papildomos atsinaujinančiosios energijos gamybos pajėgumų iki 2020 m., ne mažiau kaip 300 GW – iki 2030 m.

Energetinis saugumas ir energijos vartojimo efektyvumas išliko Rytų partnerystės prioritetu, o pagal programą „EU4Energy“ įsipareigota skirti 16,7 mln. EUR tvarios investicinės aplinkos ir vertės grandinių programai. Įgyvendinant aukšto lygio energijos vartojimo efektyvumo iniciatyvą toliau buvo plečiamos energijos vartojimo efektyvumo reformos ir investicijos kaimynystės ir plėtros regionuose, o ES partnerystės priemone buvo remiamas 7-asis DVT, imantis veiksmų, susijusių su prieinama ir švaria energija.

Skyrus ES paramą, daugiau kaip **16,8 mln. žmonių** sudarytos sąlygos naudoti elektros energiją (visu 2014–2018 m. laikotarpiu)

8. Deramas darbas ir ekonomikos augimas

Deramos užimtumo galimybės ir tvarus ekonomikos augimas yra labai svarbūs pasaulio gerovės veiksniai.

2018 m. ES skyrė 16,7 mln. EUR tvarios investicinės aplinkos ir vertės grandinių programai, kuria skatinama finansinė įtrauktis ir geresnė investicinė aplinka šalyse partnerėse. Dar 19,2 mln. EUR skirta geresnėms darbo sąlygoms ir aplinkosaugos standartams drabužių pramonėje.

Vakarų Balkanuose ES priėmė naują regioninį veiksmų planą, pagal kurį įsipareigojo skirti 19,8 mln. EUR, kad padėtų savo partneriams įgyvendinti jų ekonominių reformų programas, plėtoti konkurencingą privatųjį sektorių ir kurti regioninę ekonominę erdvę.

2018 m. ES pradėjo taikyti profesinio rengimo ir mokymo priemonių rinkinį, kuriuo siekiama stiprinti profesinio rengimo ir mokymo bei privačiojo sektoriaus ryšius besivystančiose šalyse. Ji taip pat pradėjo įgyvendinti iniciatyvą, kuria siekiama didinti moterų verslumą ir suteikti daugiau ekonominių galių.

Skyrus ES paramą, daugiau kaip **1,1 mln. žmonių** gavo galimybę pasinaudoti finansinėmis paslaugomis (2018 m.).

9. Pramonė, inovacijos ir infrastruktūra

Daugiau nei pusė žmonijos dabar gyvena miestuose, todėl viešasis transportas, atsinaujinantieji energijos ištekliai ir skaitmeninės technologijos yra svarbesni nei bet kada anksčiau.

ES toliau skyrė lėšų daugiarūšio transporto koridoriams (tranzitiniais keliais, kuriais galima naudotis kelių rūšių transportu ir pėstiesiems). 2018 m. ES taip pat skyrė 91 mln. EUR kaimo vietovių gyventojų transportui gerinti. Šis finansavimas padėjo pritraukti 688 mln. EUR investicijų Afrikai sujungti ir kaimo vietovių gyventojams skirto transporto ryšiams stiprinti.

Įgyvendinant AKR ir ES partnerystę, parama skirta daugiau kaip 350 mokslinių tyrimų centrų, aukštojo mokslo įstaigų ir inovacijų partnerių. Vakarų Balkanuose parengtas junglumo dokumentų rinkinys, kurį sudaro 11 transporto srities projektų – iš viso 190 mln. EUR dotacijų ir 1 mlrd. EUR investicijų pagal Vakarų Balkanų investicijų programą skyrė tarptautinės finansų įstaigos partnerės.

Siekdama didinti skaitmeninių technologijų naudojimą, ES skyrė **200 mln. EUR** (2018 m.).

10. Nelygybės mažinimas

Skurdo lygis pasaulyje mažėja, tačiau išlieka didelė nelygybė, įskaitant darbo užmokesčio skirtumus ir nevienodas galimybes naudotis paslaugomis.

Pajamų nelygybė tebėra didelė daugelyje šalių, ypač besivystančiose šalyse. Šalys, kuriose pajamų nelygybė pagal Gini indeksą didžiausia, yra Lotynų Amerikoje ir Užsachario Afrikoje. Pastangos buvo sutelktos į pajamų nelygybės mažinimą, nulinio tarifo taikymo eksportui iš mažiausiai išsivysčiusių šalių ir besivystančių šalių didinimą ir pagalbą mažiausiai išsivysčiusioms šalims ir mažoms besivystančioms salų valstybėms. Tačiau pažanga turės paspartėti, kad būtų mažinami šalyse ir tarp jų didėjantys skirtumai¹².

2018 m. ES toliau bendradarbiavo su šalimis partnerėmis įgyvendinant visų formų nelygybės mažinimo veiksmus. Pagrindinis dėmesys buvo skiriamas socialinės apsaugos sistemų gerinimui, visuotinės prieigos prie kokybiškų viešųjų paslaugų rėmimui ir kovos su diskriminacija politikos bei pažangių mokesčių reformų įgyvendinimui. Pavyzdžiui, 2018 m. pabaigoje Somalio pusiasalyje, Čado ežero, Šiaurės Afrikos ir Sahelio regionuose per ES pagalbos Afrikai patikos fondą patvirtinti 187 projektai (jų vertė – 3,6 mlrd. EUR), kuriais siekiama gerinti migracijos valdymą ir socialinę bei ekonominę vystymąsi.

Skyrus ES paramą, profesinio mokymo ar gebėjimų ugdymo paslaugomis pasinaudojo **daugiau kaip 1 mln.** žmonių (2013–2018 m.).

¹² <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg10>

11. Darnūs miestai ir bendruomenės

Miestuose pagaminama 80 % viso pasaulio bendrojo vidaus produkto ir išmetama 70 % anglies dioksido.

Šiuo tikslu siekiama užtikrinti, pavyzdžiui, tvarų ir įperkamą būstą ir transportą, mažinti miestų poveikį aplinkai ir miestus sujungti su kaimo vietovėmis.

Dalyvaujamoji sąlygų lūšnynuose gerinimo programa – bendra ES, AKR valstybių ir Jungtinių Tautų gyvenamųjų vietovių programos UN-HABITAT programa. Ši programa padės pagerinti gyvenimą 2 mln. žmonių ir apima 160 miestų. Tunise pagal tris iš eilės įgyvendinamas programas ES ir jos partneriai padėjo atgaivinti 180 miestų neformalius rajonus. Komisija taip pat yra partnerė, dalyvavusi steigiant pasaulinį Merų paktą, kuris, kaip numatoma, iki 2030 m. padės kasmet sumažinti išmetamo CO₂ kiekį 1,3 mlrd. tonų.

2018 m. ataskaitoje Komisija pabrėžė, kad būtina spręsti urbanizacijos keliamas problemas ir pasinaudoti jos teikiamomis galimybėmis. Komisija taip pat paskelbė kvietimą teikti paraiškas, kad šalyse partnerėse paremtų apie 20 miestų partnerysčių tvarios urbanizacijos srityje. Be to, pagal ES tarptautinę miestų bendradarbiavimo programą bus stiprinama klimato ir miestų diplomatija, įgyvendinant Miestų darbotvarkę ir Paryžiaus susitarimą.

Skyrus ES paramą, **91 šalis** rengė arba įgyvendino klimato kaitos ar gaivalinių nelaimių mažinimo strategijas (2018 m.).

12. Atsakingas vartojimas ir gamyba

Piliečiai nori žinoti, kad jų perkamos prekės ir paslaugos buvo pagamintos atsakingai.

Bendradarbiaudama su įmonėmis, ES remia trečiųjų šalių veiksmus, susijusius su tvaraus vartojimo praktika ir žiedine ekonomika, ir skatina privačiojo sektoriaus veiksmus. ES parama apima daug sektorių ir vertės grandinių, pavyzdžiui, tekstilės, naudingųjų iškasenų, žemės ūkio produktų, atliekų ir turizmo.

Tvaraus vartojimo skatinimas yra įtrauktas į visas susijusias ES išorės veiksmų finansavimo priemones. Skyrus ES paramą, 2018 m. 6 500 labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių įgyvendino tvaraus vartojimo ir gamybos metodus. Tarp jų yra vystomojo bendradarbiavimo priemonė, pagal kurią finansuojamos tokios iniciatyvos kaip „SWITCH to Green“, Europos plėtros fondas, partnerystės priemonė ir IcSP.

Nuo 2008 m. daugiau kaip **150 žaliųjų įmonių projektų**, kurių vertė – daugiau kaip **250 mln. EUR**, buvo finansuojama pagal regionines programas „SWITCH to Green“ Azijoje, Afrikoje ir Viduržemio jūros regione, o tai padėjo pagerinti apie **90 000 MVĮ** veiklą ir išsaugoti **350 000 darbo vietų**.

13. Klimato politika

Klimato kaita yra mūsų laikų problema.

ES įsipareigojo skirti 20 % savo biudžeto su klimatu susijusiems veiksams remti 2014–2020 m. Šis tikslas taikomas ir išorės veiksams. Šiuo atveju ES padėjo besivystančioms šalims partnerėms vykdyti savo įsipareigojimus pagal Paryžiaus susitarimą, daugiausia dėmesio skirdama klimato kaitos švelninimui ir prisitaikymui prie jos.

ES sistemingai įtraukė klimato kaitos klausimus į įvairius savo bendradarbiavimo srities sektorius. Apie 55 % 2014–2017 m. ES kovos su klimato kaita veiksmų įgyvendinta įtraukus klimato politikos veiksmus į žemės ūkio, aprūpinimo maistu ir energetikos politiką.

Rytinėse kaimyninėse šalyse pagal programą „EU4Climate“ toliau remiamas su klimatu susijusių politikos sričių plėtojimas ir įgyvendinimas Rytų partnerystės šalyse, padedant mažinti išmetamųjų teršalų kiekį, didinti atsparumą klimato kaitai ir įgyvendinti Paryžiaus susitarimo įsipareigojimus. Pagal Jungtinių Tautų bendrąją klimato kaitos konvenciją (angl. UNFCCC) įsteigtas Žaliasis klimato fondas, kurio tikslas – padėti besivystančioms šalims prisitaikyti prie klimato kaitos ir ją švelninti, įgyvendino 111 projektų ir 2019 m. rugpjūčio mėn. pasiekė 310 mln. paramos gavėjų.

Skyrus ES paramą, išvengta **18,4 mln.** tonų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (iš viso 2014–2018 m.).

14. Gyvybė vandenyje

Žmogaus veikla ir jos poveikis klimato kaitos lygiui mažina biologinę įvairovę, kenkia oro sąlygoms ir prisideda prie jūros lygio kilimo.

2018 m. ES skyrė 10 mln. EUR Pietryčių Azijos koralų trikampio iniciatyvai. Projektai bus remiamas ekosistemų valdymas, prisitaikymas prie klimato kaitos, saugomų jūrų teritorijų tinklo ir nedidelio masto tausios žvejybos plėtra, administravimas ir stiprinimas. Nauja 35 mln. EUR vertės paramos programa, įgyvendinama su AKR šalimis, siekiama apsaugoti biologinę įvairovę besivystančiose šalyse ir ją valdyti. 17 mln. EUR bus skirta padėti Ramiojo vandenyno valstybėms kurti atliekų tvarkymo programas ir spręsti su sveikata, jūrų tarša ir biologine įvairove susijusias problemas. Viduržemio jūros regione patvirtinta programa „GreenMed III“ (48 mln. EUR), skirta efektyviam išteklių naudojimui, tvariam vartojimui bei gamybai, taip pat valymo operacijoms skatinti.

Suteikus pagalbą pagal ES iniciatyvas, apsaugota **2 700 km²** jūros zonų (2018 m.).

15. Gyvybė sausumoje

Nerimą keliantis biologinės įvairovės nykimas kartu su dideliu sausumos ekosistemų būklės blogėjimu daro didelį poveikį žmonijai¹³.

2018 m. ES toliau vykdė savo įsipareigojimus dėl tvaraus gamtos išteklių valdymo ir naudojimo. Pagal miškų teisės aktų vykdymo, valdymo ir prekybos veiksnių planą ES padėjo 24 šalims tvariai valdyti miškus, stiprinti teisinės sistemas, stiprinti nacionalinius ir vietos pajėgumus, stiprinti pilietinės visuomenės organizacijas (ypač tas, kurios saugo čiabuvių) ir skatinti privačiojo sektoriaus atitiktį nacionalinės teisės aktams. ES įsipareigojo skirti 43,5 mln. EUR kovai su nusikaltimais miškams ir laukinei gamtai ir toliau siekia saugoti biologinę įvairovę.

Įgyvendinant ES iniciatyvas, apsaugota beveik **7 mln. ha** ekosistemų (2018 m.).

16. Taika, teisingumas ir stiprios institucijos

Užtikrinant piliečių teises ir saugumą Europos Sąjungoje ir už jos ribų, labai svarbu įtvirtinti taiką, teisingumą ir stiprias institucijas.

2018 m. ES pradėjo keletą reformų, kuriomis siekiama puoselėti gero valdymo, demokratijos, teisinės valstybės ir žmogaus teisių principus rytinėse ir pietinėse kaimyninėse šalyse. Vakarų Balkanuose pradėtos taikyti priemonės, kuriomis siekiama didinti teismų nepriklausomumą ir veiksmingumą, taip pat suteikti institucijoms galių prisidėti prie visuomenės pokyčių ir skatinti regioninį bendradarbiavimą.

ES vietos valdžios institucijoms suteikia valdymo ir vystymosi procese dalyvaujančių partnerių vaidmenį užtikrinant demokratinį dalyvavimą, žmogaus teisių skatinimą, moterų ir jaunimo dalyvavimą viešojoje erdvėje ir daugiapakopę atskaitomybę. Bendra saugumo ir gynybos politika, kurios biudžetas 2018 m. sudarė 334,86 mln. EUR, suteikia ES galimybę imtis vadovaujančio vaidmens taikos palaikymo operacijose, konfliktų prevencijos ir tarptautinio saugumo stiprinimo srityse. Tai neatsiejama nuo jos visapusiško požiūrio į krizių valdymą.

Trečiojoje šalyje toliau įgyvendinta 2016 m. saugumo sektoriaus reformos strateginė programa. ES toliau stiprino ryšius tarp viešojo administravimo reformos pastangų ir įtraukusių bei veiksmingų teisinių ir politikos formavimo procesų ir penkiose bandomosiose šalyse taikė integruotą diagnostinę decentralizacijos sistemą. Šia programa bus grindžiamas šalių lygmens veiksmų planas vietos valdžios institucijoms.

IcSP lėšomis finansuojama reagavimo į krizes, konfliktų prevencijos, taikos stiprinimo ir pasirėngimo krizėms veikla. Ja kovojama su pasaulinėmis, regioninėmis ir kylančiomis grėsmėmis. IcSP veikla buvo tęsiama šalyse partnerėse visame pasaulyje, konfliktų zonose, pokonfliktinėje aplinkoje ir besiformuojančiose krizinėse situacijose.

¹³ Tarpvyriausybinių biologinės įvairovės ir ekosisteminių paslaugų platformos ataskaita, 2018 m.

Skyrus ES paramą, pagalba buvo suteikta **42 000** žmogaus teisių pažeidimų aukų (2018 m.).

17. Partnerystės siekiant darnaus vystymosi tikslų

ES ir jos partneriai bendradarbiauja įgyvendindami DVT.

Siekiant šių tikslų reikalingos vyriausybių (visais lygmenimis), privačiojo sektoriaus ir pilietinės visuomenės partnerystės. Jei nedalyvaus vietos valdžios institucijos, nebus pasiekta 60 % 169 DVT. Komisija, vadovaudamasi visomis pasaulinėmis darbotvarkėmis, remdamasi Adis Abebos veiksmų darbotvarkės Pusano principais ir Paryžiaus susitarimu, pripažįsta partnerystės su vietos valdžios institucijomis svarbą.

17-asis tikslas – daugiausia dėmesio skirti šių partnerystės stiprinimui. 2018 m. ES ir JT atnaujino partnerystę dėl paramos vystymuisi, o Komisija toliau plėtojo partnerystes, specialiai pritaikytas veiksmingam vystomajam bendradarbiavimui. Be to, ES ir AKR šalys pradėjo planuoti savo bendradarbiavimą po 2020 m., siekdamos sudaryti susitarimą iki 2019 m. pabaigos.

Pagal iniciatyvą „Spotlight“ teikiama parama stiprinant vietos organizacijas, siekiančias panaikinti smurtą dėl lyties. ES taip pat siekė stiprinti bendradarbiavimą mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje, nes taip bus skatinamas socialinis ir ekonominis vystymasis ir remiama ES išorės politika. 2018 m. pagrindiniai besivystantys regionai partneriai dalyvavo programos „Horizontas 2020“ bendradarbiavimo projektuose maždaug 225 kartus¹⁴, o jiems skirta ES parama siekė 33 mln. EUR.

ES padėjo **98 šalims** sutelkti pajamas, sustiprinti viešųjų finansų valdymą ir padidinti biudžeto skaidrumą (2018 m.).

¹⁴ Šie duomenys apima Afriką, Centrinę ir Lotynų Ameriką bei Pietryčių Azijos valstybių asociaciją (ASEAN).